

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

ในสังคมยุคปัจจุบัน สารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มนุษย์ใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ จิตใจ รวมทั้งใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการทำงาน แสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาปรับปรุงสภาพการดำเนินงานให้ดีขึ้น ในทางสังคมสารสนเทศถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของมนุษย์ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติ ในระดับองค์การ สารสนเทศถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการวางแผนและการบริหารงาน จึงอาจกล่าวได้ว่าสารสนเทศ คือ พลังอำนาจ (Information is power) ที่ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถวางแผนในอนาคตได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ในปัจจุบันบุคคลจึงมีความต้องการสารสนเทศสูงและหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งการพัฒนาทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วมีผลทำให้การผลิตสารสนเทศเป็นเรื่องง่ายและสามารถผลิตออกมาได้เป็นจำนวนมากมายและหลากหลายรูปแบบซึ่งส่งผลให้ปริมาณของสารสนเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดการทะลักทะลวยของสารสนเทศ (Information explosion) นอกจากการเปลี่ยนแปลงด้านสารสนเทศแล้ว สภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบันถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสารมากขึ้น การติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดนทำให้โลกแคบลง โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวเร่งให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศกันอย่างกว้างขวาง (สมาน ลอยฟ้า, 2544) ความก้าวหน้าของการพัฒนาเทคโนโลยียังส่งผลต่อสังคมมนุษย์ในด้านอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพในลักษณะที่พึ่งพาตนเองได้ คือสามารถใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ต่องานและชีวิตประจำวันได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลต้องเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง กล่าวคือ ในอดีตทักษะพื้นฐานของมนุษย์อาจจะประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ก็เพียงพอ แต่ในปัจจุบัน บุคคลต้องมีทักษะและความสามารถทั้งในด้านภาษา การใช้สารสนเทศ และเทคโนโลยีจึงจะสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Association of College & Research Libraries (ACRL), 2000) รัฐบาลประเทศไทยได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงพยายามพัฒนาและผลักดันสังคมไทยไปสู่สังคมสารสนเทศซึ่งเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งการเรียนรู้ โดยรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2546-2549) อย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

นอกจากนี้ จากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สืบเนื่องมาถึง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 รวมถึงการปฏิรูปการศึกษา จนก่อให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2540 ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของชาติจากการเรียนการสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ มาเป็นการใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีหลักสำคัญอย่างหนึ่ง คือ เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ และค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง (สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม, 2544) ซึ่งลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้าง “สังคมแห่งการเรียนรู้” ให้เกิดขึ้นอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learner)

แนวคิดของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันไม่สามารถทำให้ผู้เรียนรู้ทุกเรื่อง รู้ทุกอย่าง และไม่ได้ครบถ้วนตลอดชีวิตเนื่องจากความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (ACRL, 2000) ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ (Learn How to Learn) หรือมีความสามารถในการเรียนรู้มากกว่าจะเรียนเพื่อให้ได้ความรู้เพียงอย่างเดียว ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) ถือได้ว่าเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Council of Australian University Libraries (CAUL), 2001) ที่แต่ละประเทศทั่วโลกให้การยอมรับและให้ความสำคัญ จะเห็นได้จากในปี 1998 สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association : ALA) จัดการประชุมเรื่อง Information Literacy : An Update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy ในรายงานการประชุมได้ระบุว่าความรู้สารสนเทศนั้นเป็นอำนาจส่วนบุคคลในยุคสังคมสารสนเทศที่จะใช้เป็นเครื่องมือของการแสวงหาความรู้ ดังนั้นผู้เรียนในสถาบันการศึกษาในทุกระดับจึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศ เพราะเชื่อว่าความสามารถนี้จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ประสบความสำเร็จมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป (ALA, 1998)

การรู้สารสนเทศ (Information literacy) ตามความหมายที่กำหนดโดย CAUL (2001) หมายถึง ความเข้าใจและความสามารถของบุคคลที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อใดที่ตนเองต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการกำหนดแหล่งและเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ ประเมินและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถ้าบุคคลมีความสามารถดังกล่าวจะถือว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้รู้สารสนเทศ (Information literate person) หรืออีกนัยหนึ่งผู้รู้สารสนเทศ หมายถึง ผู้ที่เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีหลักการ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาหรือติดตามสารสนเทศตามความถนัดและความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ผู้รู้สารสนเทศยังต้องมีความเข้าใจถึงความสำคัญของสารสนเทศในสังคมแบบประชาธิปไตยและใช้สารสนเทศเพื่อให้เกิดผลในเชิงบวกต่อสังคม มีจริยธรรมในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมแห่งความรู้ได้ ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์จากการรู้สารสนเทศจึงถือได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต (CAUL, 2001) ซึ่งการรู้สารสนเทศเป็นทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกระดับรวมทั้งผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษาทุกสาขาวิชาชีพ

ในปี ค.ศ.2000 คณะกรรมการของ ACRL สังกัด ALA (ALA, 2002) ได้นำเสนอมาตรฐานความสามารถด้านการรู้สารสนเทศสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไว้เป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้ คือ ผู้ที่กำลังเรียนในสถาบันอุดมศึกษาต้องมีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศโดยต้องสามารถบอกได้ถึงธรรมชาติและขอบเขตของสารสนเทศที่ตนต้องการได้ สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ตนต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินวิเคราะห์ และสังเคราะห์สารสนเทศและสามารถนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ นอกจากนี้ผู้เรียนต้องสามารถเข้าใจถึงเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมได้เป็นอย่างดี จากการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวส่งผลให้การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เห็นความสำคัญต่อการสอนการรู้สารสนเทศแก่ผู้เรียนในสาขาวิชาของตนเอง

อย่างไรก็ตามการที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะในการรู้สารสนเทศนั้น อาจสามารถทำได้หลายทางแต่ในแง่ของการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษานั้นนิยมทำอย่างเป็นรูปธรรมใน 2 ลักษณะ (Doyle, 1997) คือ เปิดสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศโดยตรงและการบูรณาการ (Integration) ความรู้และทักษะด้านการรู้สารสนเทศเข้าไปในการสอนรายวิชาอื่น และทำกิจกรรมในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรู้สารสนเทศ (Hancock, 1993) ซึ่งวิธีการทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางสารสนเทศ

(Information literate person) คือ เป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้ว่าเมื่อใดจึงจำเป็นต้องใช้สารสนเทศและสามารถค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ALA, 1989) จากคุณลักษณะของผู้รู้สารสนเทศดังกล่าว เชื่อว่าจะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถช่วยตนเองให้เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อที่จะสามารถอยู่รอดได้ในสังคม ยุคที่มีสารสนเทศและความรู้เป็นพื้นฐานได้ (Stripling, 1999) ดังนั้นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะการรู้สารสนเทศและกระบวนการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันควรจะได้ตระหนักถึงแนวคิดในการสอนหรือการบูรณาการความรู้และทักษะของการรู้สารสนเทศเข้าไปในกระบวนการเรียน

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ผู้เรียนต้องผ่านการศึกษาและการฝึกฝนเป็นอย่างดี ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยจึงได้จัดการศึกษาการพยาบาลไว้ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งศาสตร์และองค์ความรู้ทางการพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านความก้าวหน้าของวิทยาการการรักษา และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ส่งผลต่อสารสนเทศทางการพยาบาลที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในทุก ๆ 5 ปี (Weaver, 1993) ดังนั้น พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลและนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลได้อย่างมีมาตรฐาน คือ การพยาบาลโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (evidence-based nursing : EBN) ซึ่งหมายถึงการพยาบาลที่ใช้การบูรณาการผลการวิจัย ทฤษฎีทางการพยาบาลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลทางพยาธิสรีรภาพ ประสพการณ์ของผู้ปฏิบัติและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหรือผู้ป่วยเป็นแนวทางในการตัดสินใจและให้บริการโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมด้วย (อรสา กองตาล, 2548) และปัจจุบันประชาชนให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพมากขึ้น และตระหนักถึงสิทธิพื้นฐานของตนที่ควรได้รับการบริการสุขภาพ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิผู้ป่วย ดังนั้น บุคลากรทางการพยาบาลจึงควรเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้สารสนเทศ การค้นหา และเข้าถึงสารสนเทศที่มีมากมายในปัจจุบัน ตลอดจนสามารถประเมินและคัดเลือกสารสนเทศที่มีคุณภาพเพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลที่ดีที่สุดแก่ผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์คือ บัณฑิตต้องมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล มีจิตสำนึกในการใฝ่ศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของกระทรวงสาธารณสุข (อำพล จินดาวัฒนะ, 2539) ได้ระบุว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุขนั้น นอกเหนือจากมีความรู้ในสาขาวิชาชีพของตนแล้วยังต้องเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา (life-long learning) ขณะเดียวกัน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพไว้ 3 ด้าน (คู่มือประกันคุณภาพ คณะพยาบาลศาสตร์, 2542) คือ 1. ด้านทักษะพื้นฐาน ซึ่งบัณฑิตควรมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. ด้านทักษะเชิงวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งบัณฑิตควรมีทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณและมีสถานการณ์เป็นฐาน (Evidence-Based) และมีทักษะการเผยแพร่ความรู้ และสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และ 3. ด้านทักษะเชิงสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงด้านสารสนเทศ กฎหมาย องค์ความรู้ทางการพยาบาลและความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในปัจจุบันดังกล่าวมาแล้ว เห็นได้ชัดว่า สถาบันการศึกษาทางการพยาบาล และองค์การวิชาชีพทางการพยาบาล ควรสนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพเป็นพยาบาลที่มีทักษะทั้งด้านความรู้ในวิชาชีพและความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนั้นยังต้องสามารถใช้ทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-Based) อย่างมีวิจารณญาณและมีสถานการณ์เป็น

ฐาน (คู่มือประกันคุณภาพ คณะพยาบาลศาสตร์, 2542) ซึ่งเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่ใช้พัฒนาให้นักศึกษาและพยาบาลวิชาชีพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว คือ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) (Barnard, 2005; Pierce, 2000; Shorten et al., 2001; อรสา กงตาล, 2548) และนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นจึงต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (ACRL, 2000; ALA, 2002; CAUL, 2001; Cheek & Doskatsch, 2001) จะเห็นได้จาก สมาคมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางการพยาบาลในระดับสากล ซึ่งได้แก่ The American Nurses Association (ANA), The National League for Nursing (NLN), The American Association of Colleges of Nursing, The Association of American Medical Colleges(AAMC) และ The International Medical Informative Association(IMIA) ได้ระบุไว้ให้มีการดูแลสุขภาพรวมถึงพยาบาลด้วยต้องมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นทางด้านการรู้สารสนเทศและความสามารถในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจในการปฏิบัติทุก ๆ หน้าที่ (Englehardt & Nelson, 2002) ในขณะเดียวกัน AAMC (2004) ได้กำหนดบทบาทของผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพทางการพยาบาลว่าต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะ 5 ประการ คือ เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learner) เป็นผู้ดูแลรักษาคนไข้ (Clinician) เป็นนักการศึกษา/นักสื่อสาร (Educator/Communicator) เป็นนักวิจัย (Researcher) และเป็นนักจัดการ (Manager) ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละบทบาทดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องใช้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าลักษณะการใช้สารสนเทศนั้นจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม แต่ทุก ๆ หน้าที่จะต้องใช้ทักษะการรับรู้หรือทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการค้นคว้าและใช้สารสนเทศเช่นเดียวกัน ซึ่งหมายถึงว่าผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพทางการพยาบาลต้องนำทักษะการรู้สารสนเทศเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานเหมือนกันทุกหน้าที่

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาลที่สามารถยืนยันได้ว่าการรู้สารสนเทศเข้ามามีบทบาททั้งในด้านการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนทางการพยาบาล อาทิ Fox et. al. (1996) ได้ศึกษาประเมินโปรแกรมการรู้สารสนเทศทางการพยาบาล ของมหาวิทยาลัย Northern Colorado Greeleys ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในการหาแหล่ง การประเมิน การนำสารสนเทศไปใช้เพื่อการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า ตัวแปรด้านลักษณะพุทธิปัญญา (cognitive domain) และลักษณะด้านจิตอารมณ์ (affective domain) มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ ในปี 2001 Shorten, Wallace and Crookes ได้ศึกษาการพัฒนาการรู้สารสนเทศ ของ University of Wollongong, NSW, Australia โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบและวัดผลทักษะการรู้สารสนเทศของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรที่เพิ่มทักษะการรู้สารสนเทศเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนว่ามีผลทำให้ความสามารถในการรู้สารสนเทศเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยทำการพัฒนานักศึกษาในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในด้านความรู้ และทักษะการสืบค้นสารสนเทศ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องความมั่นใจในตนเองระหว่างนักศึกษาที่เข้าโครงการและนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าโครงการ

จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อวิชาชีพการพยาบาลทั้งในแง่ของการใช้ประกอบวิชาชีพในการดูแลสุขภาพและรักษาผู้ป่วยและยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ใหม่ ซึ่งในแต่ละประเทศให้ความสำคัญและได้มีการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศโดยการบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ แต่ในประเทศไทยนั้นยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล โดยตรงหรือการศึกษาหาวิธีการผสมผสานทักษะการรู้สารสนเทศเข้าไปในการเรียนการสอนในรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล อย่างไรก็ตามการให้ความรู้หรือให้การศึกษาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้เรียนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทราบก่อนว่าผู้เรียนมีความรู้

ความสามารถและทักษะในด้านดังกล่าวในระดับใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของ นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูล พื้นฐานเพื่อนำไปใช้วางแผนในการให้การศึกษาด้านการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์และ สาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในสังคมสารสนเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล ใน 5 ทักษะ คือ

- 1) ความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศหรือเข้าใจปัญหาของตนเอง
- 2) ความสามารถในการใช้แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์ในการ สืบค้นสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ
- 3) การสืบค้นสารสนเทศ
- 4) การประเมินสารสนเทศ
- 5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ และ ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

3. คำถามของการวิจัย

3.1 การรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ในระดับใด

3.2 นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีปัญหาด้านการรู้สารสนเทศ อย่างไร

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 หรือสูงกว่า และกำลังศึกษาอยู่ในขณะที่ทำวิจัย คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โดยไม่รวมนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

5. ความหมายหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การรู้สารสนเทศ (Information literacy) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกี่ยวกับสารสนเทศ ในด้านความสามารถที่จะวิเคราะห์ได้ว่าเมื่อใดที่ตนเองต้องการสารสนเทศ มีความสามารถในการกำหนดแหล่ง และเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ ประเมินและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดประเด็นการรู้สารสนเทศใน 5 ทักษะ คือ

- 1) ความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศหรือเข้าใจปัญหาของตนเอง
- 2) ความสามารถในการใช้แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้น สารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ
- 3) การค้นคืนสารสนเทศ

4) การประเมินสารสนเทศ

5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอสารสนเทศ

5.2 ระดับการรู้สารสนเทศ หมายถึง ระดับความสามารถของนักศึกษาด้านการรู้สารสนเทศ 5 ทักษะ โดยวัดจากแบบทดสอบ

5.3 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระดับปริญญาตรี ในชั้นปีที่ 1 - 4 หรือสูงกว่าที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะที่ทำการวิจัย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงระดับการรู้สารสนเทศ และรวมถึงปัญหาด้านการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษา อาทิ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ที่รับผิดชอบสอนรายวิชา 412 102 การรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาพยาบาล ที่จะนำไปปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นผู้บริหารด้านการพยาบาล และห้องสมุดทางการพยาบาลของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนสถาบันอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการให้การศึกษาด้านการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาพยาบาลศาสตร์และสาขาวิชาอื่น ๆ โดยการจัดการฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตให้แก่นักศึกษาในสังคมสารสนเทศต่อไป